

شده آیا با رضاه مجلس بوده یا نبوده لابد هر چه تصویب کنه از هر دو طرف پذیرفته است خوب است توثیق شود هر چه صلاح است اقدام نماید .

آقا میرزا حسین شهیدی - آیا نام و کلا میدانند که نام ولایات مشغول است و هر کسی از طرفی از ولایات خود حرف میزند علاجی بفرماید که عموم ولایات منظم شود .

آقا سید حسین - خوب است فراری از برای تمام ولایات گذاشته شود و آن این است که هر ش میتهایم که لابد در هر ولایتی چند نفر مفید دارد آنها را باید دفع نمود .

محقق السلطنه - این رای صحیح نیست اگر بخواهید تمام مقسدين را دفع نمائید کسی باقی نمیماند شما باید جلو گیری نمائید که نصاب بکنند امروزه می باید برای آنها لجام درست کرد بدیهی است وقتی که لجام برداشته شد البته همه مقسدمیشوند لجام بگروه مجریه و مالیه است .

آقا سید حسین - در شریاز معلوم شد ع نفر مسدند در بر جرد معلوم شد بکنفر است هر وقت مجلس بخواهد بکارهای خودش رسیدگی نماید از اطراف تلگراف میرسد نمیگذارند حال از مشب قرار بگذارید با در این خصوص ها گفتگو نکنید و مشغول نظامنامه باشید یا جدآ در صدد اصلاح بر آئید .

آقا شیخ یوسف - هر دولتی که با دولتی طرف میشود قوای استعاده بده ندارد لابد با اقدامات بولتیکی اقدام مینماید امروزه يك اندازه قوای داخلی ضعیف شده پس باید با اقدام بولتیکی - جلو گیری شود همان قسم که عرض کردم چند نفر از علما که در مسجد نبودند و چند نفر از آنها تیکه در خانه نشسته بودند و چند نفر از آنها تیکه در تلگرافخانه بودند تلگرافخانه بخواهید تا مطلب تحقیق شود .

احتشام الاطبا - لایحه که نتیجه پریروز بود ارائه نشد .

رئیس - بلی با آن لایحه خوانده شود که در این آن انجمن را معین نمایم (لایحه که باید در حضور همایونی قرائت شود ، آقای حاج سید نصرالله قرائت کردند عموم کلا تعسیر گفته و تصویب کردند) .

مذاکرات روز پنجشنبه هرجب دارالشورای ملی

خلاصه مذاکرات روز ۳ شنبه ۳ آقا سید محمد تقی قرائت کردند .

آقا سید محمد جعفر - نیم ساعت بیشتر این مردم مرا معطل نموده مطالب حقوقی خود را کردند من جمله اهالی ساوه تشکباتی اظهار داشتند و هم چنین جمعی مطالبه قانون اساسی را می کنند برخی مطالبه قانون وزارت عدلیه را میکنند و باره قانون وزارت داخله را میخواهند ما تاکنون هیچ امری را از برای آنها صورت نداده ایم که بواسطه آن آنها را ساکت کنیم نه اهتت بلادر داده ایم . بایستعاج معاش آنها سهولت داده ایم اوقات ماهه فقط مصروف امور جزئیه میشود منظمه کرمانشاه در اینجا تشکباتی میکنند اگر باین ترتیب اوقات ما بی نتیجه بماند مینترسم وقتی مجرم بپارند و کار بر ماتنک بگیرند .

آقا قاسم وارث - امنیت بلاد بدهند است

رئیس - باز همان مطرح است سابق مطرح میشود پس اگر مردم قانون می خواهند بی درنگ شروع کنید بفرماندن قانون این اندازه اوقات مجلس را که صرف مطالب متفرقه می کنید قانون بخواهید تا تمام شود .

آقا سید محمد تقی - مطلبی را میفرستم اظهار کنم .

مخبر الملک - قرارداد معلوم که خارج از خواندن قانون باشد مطرح نشود

آقا سید محمد تقی - این مطلبی را که بنده می خواهم اظهار کنم خارج از این ترتیب نیست .

مخبر الملک - مطلبی که مطرح می شود باید لائل ۱۵ نفر در آن متفق باشند .

آقا سید محمد تقی - بنده نفوسم لایحه اظهار کنم که اتفاق یازده نفر شرط باشد نطق آزاد است .

آقا شیخ حسین - ما باید دو ساعت وقت خودمان را صرف قانون کنیم بعد از آن هر کس مطلبی دارد اظهار نماید .

رئیس - هر مطلبی باید قبل از وقت روی کاغذ بیاید تا من بویستم شاید مطلبی که شما حالا میخواهید عنوان بکنید شکایت از اظهارات مردم باشد این مطلب را نباید تمام کرد مجلس باید بکار خود بپردازد .

مردم باید بدانند که این اساس جهت شکایت است هر کس مطلبی دارد باید بنویسد و بظهور کند .

آقا سید حسین - کلبه از امروز باید دو ساعت اول وقت مجلس صرف قرائت قانون شود مگر در صورتی که امر فوری بمجلس راجع شود (بالاخره در این باب خیلی مذاکرات بیان آمد و شروع شد قرائت نظام نامه وزارت داخله شد بعد از قرائت چند ماده) .

آقا سید حسین تقی زاده - سابق در خصوص فرستادن مأمور جهت ولایات رای انجمن لیالتی مذاکره زیاد شد و رای گرفته عدولایه فقط منصف برای شمولایان همه بهتر ترتیب باقی ماند لابد این برای اصلاحه داران قائمه بود که مردم خودس انجمن لیالتی اقدامی نمایند تولید فتنه شود چه اینکه تاحل مأمور نرفته است چیست فقط بگیلان رفت در صورتیکه بجهه جانبنا بود برود خصوص آذربایجان .

وکیل الرعایا تا اکنون در این خصوص مذاکره زیاد شده و فقط نتیجه همان شده که بوزارت داخله یاد آوری شود .

رئیس - فرار بود امروز يك کمیسیون مدعی عمومی تشکیل شود که کمتر این مطالب بمجلس وارد شود و نیز کمیسیون تشکیل شود جهت مذاکره رسیدگی تلگرافات و غیره که فوری است در خارجه شنیده اید که مدعی عمومی هست حالا در اینجا مثلا جناب آقای اتفاق افتاد یا متظلمی هست و با طرف حاضر نیست لابد يك کسی لازم است که از جانب آنها وکالت نماید .

حاج امام جمعه - اینها تیکه مدعی عمومی هستند در این جا چه کردند که از برای مدعی عمومی دیگر چاره بکنیم من ملاحظه می نمایم مشروطه در تمام ممالک عالم مفید فواید زیاد است در اینجا نتیجه پیشبیده اسباب هرج و مرج شده است یکی اینکه فتح باب رشوه و یکی از میان رفتن مجازات شده است .

رئیس - عمدا عرض اینست که مدعی عمومی در خارجه کاوش این است ولی اینجا این هیئت از برای این معین میشود که چون کسی معجل اعتمادی ندارد او را بپرس جائی که لازم است برده احقان حق نماید .

مستشار الدوله - ترتیب مدعی عمومی در خارجه از لوازم دیانت است وقت که عدلیه صحیح تأسیس شد آنها بطبیعه صحیح خواهد شد حالا میخواهیم این هیئت را در خارج از عدلیه تأسیس کنیم چون اسباب جمع نیست بیشتر اسباب زحمت خواهد شد .

محقق الدوله - مسئله که مستشار الدوله فرمودند صحیح بود عقیده بنده این است که اگر مجلس اقدامی کند که بعضی مواج پیشرفت کار ا فیصل واسطه و غیره برداشته شود بهتر است .

آقا شیخ حسین - این مدعی عمومی گفته شد درست معنی آن فهمیده نشد اینطور

ضمنی کرده شده که اگر در بیابان کسی کشته شود ورته نداشته باشد شرع ما معین کرده که مدعی طرف از در زمان ظهور امام است و در زمان غیبه نایب امام است در این صورت مدعی عمومی دیگر نداریم .

رئیس - مقصود شما صحیح است که در زمان ظهور با امام عصر و در زمان غیبت بنایب امام است ولی ملاحظه میکنیم همین مدعی عمومی معین می شود بتصویب حکام شرع خواهد بود .

آقا سید حسین تقی زاده - حالا غیر از تظلمات شخصی که در این مجلس آمده و مانده و مطالب دیگر که قریب بیاضد فقره است اینطور شکایات را در جاهای دیگر خیلی اهمیت می دهند در اینجا اگر بشماریم قریب بیستجاه رسیده است از قبیل تظلمات نوح سیلاخور و متظلمین کرمانشاه و غیره که همه مختلف مانده بقول آقای مخبر الملک که يك روزی گفتند يك انجمنی تشکیل شود که هر وقت این مطالب بمجلس وارد شود بلافاصله تحقیق نموده بهر جائی که راجع است رجوع نمایند این کمیسیون

عرایض نمی تواند باین عرایض عمومی برسد ما هم هر يك بگردن بگردیم میاندا زیم پس باید لائل رجوع کنیم بجائیکه برای عرایض آنها رسیدگی شود هر چند ماه که میماند و از بامی افتند لا اقل در آنجا باشند همچنین يك کمیسیون لازم است که بتلگرافات و لوابیح رسیدگی نموده هر چه راجع است بمجلس رجوع شود و هر چه بجایهای دیگر راجع است بهجل دیگر رجوع شود .

رئیس - این فرمایش تقی زاده صحیح است که باید دو هیئت تشکیل شود هر يك مرکب از ۶ نفر یکی برای رسیدگی بعرایض عمومی یکی هم برای عرایض فوری که وارد مجلس می شود تا وقت مجلس ضایع نشود .

حاج امام جمعه - امر سیم که لازم است تقوی عدلیه است زیرا که امروز اکثر امورات راجع به عدلیه است

رئیس - بنده هم میخواستم این سیمی را بگویم باید يك کمیسیون از آقایان و کلا معین شده آقایان

لایحه بودجه نظامنامه عدلیه رسیدگی شده که تا این نظامنامه وزارت داخله تمام می شود آن نظامنامه از کمیسیون خارج شود و چنانچه نماینده مجلس بیامو بگذرد

حاج امام جمعه - از شما که رئیس هستید استعدا می نمایم که روزنامه مجلس اول ملاحظه شود بعد چاپ خود آن روز که وزیر علوم اینجا بود و گفتگو در وقته او می بیان آمد در مقام الزام گفتیم بوزیر علوم در وقت یازده روز لااقل پنجاه سوار میتوانستید اینجا روانه نمایند در روزنامه طرح شده که پنجاه هزار این راه می دانند که در مملکت ایران ابد امکان نیست در وقت یازده روز پنجاه هزار جمع آوری شود خوب است دقت شود که اینگونه اشتباهات واقع نشود بلی این مسئله اشتباه شده است.

آقا سید حسین - روز شنبه که گفتگوازی می میرزا میمان آمد من گفتم و تبیکه آمدم شنیدم گفتند که بکشد و پنجاه تومان پول بانجمن خیریه معصیه برده اند و آنها قبول نکرده اند این را خوب است تحقیق نمایند در روزنامه طور دیگر نوشته شد خوب است اینطور که میگویم اخطار کنند.

آقا میرزا سید محمد مجتهد - آیا از شرایط مشروطه این است که اگر کسی بخواهد بخواهد باش برود باید بلوی کند نکرده اند شاهزاده ظل السلطان از شاهان از مجلس اجازه گرفته که برود ممانعت کردن از رفتن او موافق کدام قانون است.

آقا میرزا مهدی - آخر مردم اطمینان ندارند. **آقا میرزا فضلعلی آقا** - ظل السلطان را برای حکومت تبریز معین کردند نفرت وزارت چنگ راهم تکلیف کردند قبول نکرد مرخصی گرفته که سه ماهه برود سرکشی باملاک خود کرده مراجعت نماید.

حاج محمد تقی - مجلس که اجازه داده است اگر مردم فساد کنند ربطی بمجلس ندارد. در این موقع لایحه از ظل السلطان که بمجلس تقدیم داشته بودند آقا سید محمد تقی قرائت کرد که خلاصه آن قریب باینصورت بود.

مملکت ما مشروطه شده است ولی یکی باید لکدکوب استبداد شود و یکی متنعم بنعمت مشروطیت بعد از آنکه اظهارات خود را در خصوص رفتن باصفهان از بابت سرکشی از خانه و املاک خود بتوسط مثل جناب وزیر علوم شخصی نمود و مجلس رأی داد جمعی می نمایند چه ملاحظه اگر جناب رئیس و و کلا محترم راضی باین ترتیب اند چه ضرر دارد اگر نایب السلطنه و ظل السلطان یک وقتی بحکم مجلس عزل می شود خوب است اما اگر یک موقع دیگر باز بحکم مجلس کاری باینجا رجوع شود آنوقت باید جمعی شورش کنند اگر صلاح من دانند این لایحه مراد مجلس قرائت نمایند.

آقا میرزا محمود حوائساری - بدیهی است امروز ما مثل ظل السلطان شاهزاده بزرگی نداریم و چند مأموریت عمده تاکنون از طرف دولت رجوع شده قبول نکرده اند بیجهت مع نبودن حواس و اصیاب کار و مخصوصاً فرموده بودند می خواهم بروم باصفهان فقط برای سرکشی از خانه و ملاقات خود و چندماه دیگر عودت نموده برای خدمت به ملت حاضر و حال در این صورت صحیح نیست که اینطور رفتار شود.

آقا میرزا سید محمد مجتهد - جمعی در اینجا بلوی چکرده اند و جمعی هم در اصفهان و

هیچ معلوم نیست که این حرکات برای چیست و از کی است.

آقا سید محمد تقی - فرمایشات حجة الاسلام صحیح است ولی و کلا محترم اصفهان هم باید به ترتیب صحیح و ملاحظه رفتار نمایند و این که گفته شد این اشخاص محرک دارند اگر و کلا محترم تحریک نموده اند که خیانت است و البته و کلا محترم متزه این گونه آلاش پیش بوده و محرک نیستند پس اگر در اینجا اغتشاش است باید بمجلس اظهار داشتند بطور صحیح و قانع آن بشود.

آقا میرزا مرتضی قلیخان - این اغتشاش اصفهان اید ربطی بشاهزاده و غیره ندارد بلکه اغتشاش آجا بواسطه ملاطی بابای مازندرانی شده که از اینجا از جانب شیخ رفته است اصفهان و خواسته در آنجا هم مثل زوايه مقدسه حضرت عبدالمعظم فتنه بر پا کند و مجاهدین آنجا جلو گیری نموده اند و ابد آن اغتشاشات اصفهان ربط بر رفتن شاهزاده ظل السلطان ندارد و این اشخاص هم که امروز مجلس آمده بعضی اظهارات نمودند فقط برای تحصیل اطمینان بمجلس آمده بودند.

آقا سید محمد تقی - باب اهالی اصفهان بدانند که حضرت والا ظل السلطان اگر خدای نخواسته قصد اغتشاش داشته باشند البته در عیاب خودشان بهتر می توانند موجودیت آنرا فراهم کنند چون قصد شاهزاده این نیست مسلماً اگر در اصفهان اغتشاش هم باشد همه قسم در اقطاف آن سعی جمیله مبذول خواهند داشت که نام نیک خود را در جراید بغیر خواهی نشردند.

آقا سید حسین - عمده علت اغتشاش ولایات بواسطه روزنامه است که از حضرت عبدالمعظم منتشر میشود مردم هم ملتفت نیستند و چه نسبتها که در آن مجلس و و کلا داده میشود باید از این جلو گیری شده و توقیف شود.

حسام الاسلام - گمان ندارم در این تازگی ها غیر از تلگرافی که بمعمره از حضرت عبدالمعظم شده بجای دیگر تلگرافی کرده باشند.

آقا سید محمد تقی - بدیهی است که باید در این خصوصها مذاکره بشود ولی تکلیف مجلس و کلا معین نشدو حالامه وقت تنگ است و آخر وقت مجلس است ما و کلا اینجا جمع شده ایم بجهت وضع قوانین وزارتخانه ها که مملکت هر چه مرج نشود مکرر هم گفته ام و نوشتم باز هم خواهی گفت و نوشت پس خوبست مجلس بوظیفه خود عمل نموده و جناب رئیس و تنی را در صبح یاد عصر معین نمایند که لااقل سه ساعتی از قوانینی که حاضر است خوانده شود.

رئیس - در سه ساعتی حاضر شوند منم حاضر م.

آقا سید محمد تقی - باز هم عرض می نمایم که جناب رئیس مدت را سه ساعت تعیین فرمودند و نه ابتدای آن معین است و نه انتهای آن پس اگر یک هیئتی از و کلا حاضر شدند که کافی بجهت خواندن قوانین نشد آن وقت تکلیف چیست ؟

رئیس - در ساعت سه بفروب مانده عموم و کلا حاضر شوند که در ساعت دو بفروب مانده مجلس رسماً منعقد شود.

حاجی محمد ابراهیم - اینها نمی توانند باینده یازده روز متوالیاً نشست و این قوانین را خواند و تمام کرد.

دکتر ولی الله خان فرموده قانون وزارت عدلیه حاضر است و این نظامنامه هم که فلا قرائت می شود متعلق بوزارت داخله است و قریب به پانصد و پنجاه

ماده است این که فرمودید در ساعت سه بفروب مانده و کلا محترم حاضر شوند باز کفایت نخواهد کرد مگر عرض کرده ام میدانید که دارالشوری وقت ندارد هر وقت هر زمان هر قدر کارشد باید از روی کار وقت معین شود در این صورت خوبست هم صبح مجلس منعقد شود هم عصر.

رئیس - باین شدت هم زور آور نشود که کار عقب می افتد در هیچ پارلمانی دوازده ساعت وقت معین نشده است وضع خواندن قوانین کار دماغی و فکری است و ممکن نیست از سه ساعت بیشتر کار کرد در همین ساعت سه بفروب مانده که تعیین شد حاضر شوند خیلی خیلی خوبست و کار هم بیشترت می نماید.

حاجی میرزا علی آقا - خوب است تفرار بگذارید که روزهای تعطیل هم مجلس منعقد شود.

رئیس - اگر همین چهار روز را در ساعت مقرر و کلا محترم حاضر شوند کفایت است و خیلی هم کار بیشترت میکند.

آقا میرزا محمود - آیا باید این قوانین بجهت اسمال هم بدر بخورد یا نه ؟

رئیس - وقت مجلس هیچ زمان تمام نمیشود زیرا که مجلس همه اوقات کار دارد طوری نیست که بده روزها یکماه یاد ما بیا یکسال دوسال تمام شود و در هیچ جام پارلمان هیچده ساعت کار نمیکنند و مقصود من این است که مستمر آ باید کار کردند نه اینکه زور آور شود بطوریکه بکنده کار عقب بیفتد.

حسام الاسلام - امروز یک جزه از این نظامنامه وزارت داخله که متعلق بتکالیف حکام است لازم است نه پانصد و پنجاه فصل و این نظامنامه را تا دمسال دیگر هم حکام مادتست ملتفت نخواهند شد و مترجم و معاون لازم دارند پس خوب است آنچه فعلاً لازم است مجری و تصویب شود.

آقا سید حسن تقی زاده - با از ما طلب خارج شدیم خوب است بوجوب نظامنامه عدل نمایم در این وقتیکه تعیین شد آقا باین آمده که کفایت قرائت نظامنامه طرح مسئله بدهد حاضر نشوند خوب است آن فصل نظامنامه داخلی را که مقدرات تادو ثلث از هر کلا حاضر نشوند مجلس رسماً مشغول مذاکره می شود فسخ نموده قرار بگذاریم اگر کمتر از این هم حاضر شدند مجلس مشغول کار شود.

آقا میرزا محمود حوائساری - بدیهی است و کلا محترم ولایات حاضر میشوند ولی و کلا ای پنجاه گاه در سه ساعت دو که زنک زده شده حاضر نشدند حاضر و غایب نمایند و ببو کلبن آنها اظهار داشته شکایت کنند.

رئیس - نتیجه که از این مذاکرات گرفته شد این است که من در سه ساعت دو بفروب مانده در مجلس نشسته و زنک افتتاح مجلس را می زنیم و باید آقا باین و کلام حاضر شوند (مجلس ختم گردید)

مذاکرات روز شنبه ۷ شهریور

دارالشوری ملی
خلاصه مذاکرات روز پنجشنبه را آقا سید محمد تقی قرائت کردند.

آقا میرزا محمود حوائساری - قرار شده بود که روزهای شنبه و روزه حاضر و غایب خوانده شود خوبست بخوانند.

صدر نظمی - بر روز قرار شده که دو ساعت